

K OBNOVĚ PRŮJEZDNOSTI KOMUNIKACÍ NA ÚZEMÍ STÁTU

Podle současných názorů bude možný ozbrojený zápas dvou společenských soustav, kapitalistické a socialistické, veden se vši úporností, nejničivějšími prostředky a neúčinnějšími metodami. Zahájení ozbrojeného střetnutí může mít ráz překvapivého jaderného útoku, nebo může být zahájeno pro vyvrcholení vojenskopolitického napětí klasickými prostředky, s následným přechodem na použití jaderných prostředků.

Vojenští teoretikové imperialistických armád chápou ve svých strategických koncepcích ozbrojený zápas se socialistickými státy jako totální válku, při které cílem ničení budou nejen ozbrojené síly, ale celá území zúčastněných států nebo jejich větší část. Směr tohoto vývoje se jednoznačně projevil již v průběhu 2. světové války, ve které bylo hlavním prostředkem působení na hluboké zázemí bombardovací letectvo a byl potvrzen i v lokálních konfliktech posledního období. Ve vietnamské válce, v arabském konfliktu i v čínské agresi proti Vietnamské socialistické republice byla cílem úderu letectva agresorů zejména politická a ekonomická centra, komunikační systém, důležité komunikační objekty a vodní díla. K eliminaci překvapivé činnosti nepřítelů ve frontovém pásmu i v zázemí je nezbytné připravit účinná protiopatření. Jejich nedílnou součástí je zabezpečení ma-

névru a přesunů ozbrojených sil z hloubky státního území a ve frontovém pásmu.

Na území Československé socialistické republiky k zabezpečení tohoto úkolu jsou zvláště složité podmínky. Jsou dány zejména zeměpisným položením naší země, jejíž státní hranice v délce téměř 500 km je totožná s hranicí socialistického tábora s kapitalistickými státy. Spolu s Německou demokratickou republikou tvoří území našeho státu důležitý nástupní operační prostor. Vzhledem k potenciálnímu nepříteli je nezbytné zabezpečit přesuny a manévry vojenských sil zejména ve směru východ—západ.

Území státu je geograficky velmi složité, zvláště svojí velkou členitostí, orientací většiny přírodních překážek, horstev a řek, ve směru sever—jih, tedy kolmo na žádoucí směr přesunů vojenských sil. Výraznými geografickými útvary jsou četná a rozsáhlá vodní díla, která může nepřítel k narušování přesunů využít.

Důležitým faktorem, který musíme při zabezpečení přesunů respektovat, jsou pravděpodobné důsledky bojové činnosti potenciálního nepřítelů na území státu. Nejvýznamnější budou následky jaderných úderů na terén a terénní předměty zvláště na komunikace, komunikační objekty, lesní komplexy, vodní díla a městské konglomerace. Na těchto objektech se zejména projeví ničivé účinky tlakové vlny

a světelného záření jaderných úderů, ničivé účinky klasických prostředků letectva a dělostřelectva i rušivá činnost taktických, operačních a speciálních výsadků nepříteli.

Tlaková vlna jaderných úderů může způsobit rozsáhlé stromové závaly cest v lesních komplexech a závaly na komunikacích z pobořených budov v obydlích místech. Jaderné úderu na komunikační uzly způsobují jejich neprůjezdnost, ničí nebo vážně poškozuji komunikační objekty, vytváří na cestách krátery velikých rozměrů a vážně rozrušují konstrukci silničních těles. Úderu na vodní díla ničí přehradní zdi a uvolněná vodní hmota způsobuje poproudě od vodních děl rozsáhlé záplavy, rozbahnění záplavového prostoru, ničí nebo poškozuje stálé mosty, dočasně znemožňuje přepravu přes vodní překážky a vytváří nepříznivé podmínky pro její obnovu.

Světelné záření způsobuje vznik rozsáhlých požárů v lesních komplexech a v obydlených místech. Pozemní jaderné úderu způsobují též rozsáhlé prostory radioaktivního zamoření, které dále omezují možnosti přesunů vojenských sil.

Ničivé důsledky jaderných úderů se zvýší o následky klasických prostředků ničení, zejména letectva, jehož cílem bude převážně komunikační síť a o následky činnosti vzdušných výsadků nepříteli, která bude mimo jiné zaměřena na narušování přesunů vojenských sil ničením komunikací při použití jaderných min i klasických trhavinových náloží.

Ozbrojené síly atlantického paktu disponují v současné době značným počtem jaderných náloží. Část těchto prostředků mohou v ozbrojeném zápase použít i na území našeho státu. K získání reálné představy o možných důsledcích jaderného napadení státního území zpracoval jsem vy-

hodnocení účinků počtu jaderných úderů nepříteli na komunikační síť při proporcionálním stanovení kilotonáží a možném rozdělení cílů.

Pravděpodobný počet jaderných úderů použitých potenciálním nepřítelem na území státu v první den globálního jaderného útoku může na komunikační síti způsobit:

- poškození a vyřazení hlavních automobilních silnic v 80—100 prostorech o celkové délce až několika set kilometrů,

- poškození a vyřazení příčných automobilních silnic ve 20—30 prostorech o celkové délce až několika desítek kilometrů,

- poškození a vyřazení ostatních silnic o celkové délce až několika tisíc kilometrů,

- zničení nebo dočasné vyřazení z provozu několika set mostů delších než 20 m o celkové délce až několika desítek tisíc m,

- zničení nebo vážné poškození 6—9 nejvýznamnějších vodních děl, jejich záplavová vlna způsobí záplavy, devastaci terénu a rozrušení komunikačního systému o celkové délce až několika set kilometrů.

Podle možného prostorového rozdělení úderů můžeme předpokládat, že dvě třetiny těchto poškození budou v západní polovině a jedna třetina ve východní polovině státního území. Činností vzdušných výsadků a diverzních skupin nepříteli se úhrn těchto poškození může zvětšit o 80 až 100 případů ničení komunikací a komunikačních objektů.

V dalších dnech globálního jaderného útoku by se souhrn těchto poškození komunikační sítě zvýšil pravděpodobně o jednu třetinu až polovinu.

Technická opatření k obnově průjezdnosti komunikační sítě a k zabezpečení přesunů vojenských sil

Svojí operačně strategickou polohou a svým geografickým položením tvoří území ČSSR, z hlediska koaličního, důležitý prostor. Přesuny vojenských sil budou převážně probíhat ve směru východ—západ. Jejich hloubka bude různá v závislosti na vzdálenosti výchozích prostorů od frontového pásma a mohou probíhat na vzdálenost až několika set kilometrů. Velké vzdálenosti, technický stav silniční sítě a složitost geografických podmínek vytváří i vysoké riziko narušení plynulosti přesunů. Tyto skutečnosti se promítají i do požadavků na výběr komunikační sítě.

Hlavní a příčné automobilní silnice vybíráme především s ohledem na jejich technickou úroveň a kapacitu, na snížení možnosti jejich zranitelnosti a při současném vyhodnocení jejich přirozené maskovací kapacity. Musí vést vhodnými prostory, terénem méně složitým, umožňujícím skryté rozmístění vojenských sil a jejich ochranu před účinky jaderných úderů.

Vzhledem k pravděpodobnému rozsáhlému poškození a dočasnému vyřazení úseků hlavních a příčných automobilních silnic, bude zabezpečení přesunů vojen-

ských sil jedním z nejdůležitějších úkolů územních vojenských i civilních orgánů. Obnova a údržba celé vybrané komunikační sítě je zabezpečována nezbytnou delimitací a rozdělením úkolů mezi stavební útvary federálního ministerstva dopravy, národních ministerstev vnitra a národních ministerstev stavebnictví. Mohou se na ní podílet i další vyčleněné stavební organizace a volné síly frontových ženijních a silničních útvarů a svazků. Přímé řízení provozu na silničních komunikacích zabezpečují orgány vojenské dopravy.

Velká technická a časová náročnost na obnovu provozuschopnosti narušeného komunikačního systému vyžaduje řešit zabezpečení přesunů vojenských sil vyhledáváním a přizpůsobením vhodných objízdek vyřazených úseků hlavních a příčných automobilních silnic. Při jejich stanovení vycházíme ze základních provozně technických parametrů techniky uživatelů, zvláště ve vztahu k únosnosti komunikačních objektů, maximálních přípustných podélných a příčných sklonů a poloměrů oblouků. V zásadě musí mít stanovené objízdky shodné technické parametry, jaké požadujeme na hlavní a příčné automobilní silnice. Objízdky, vynucené vlivem činnosti nepřítele a které nemohly být upraveny předem, upravují jen v minimálním nutném rozsahu zpravidla ženijní a silniční jednotky a útvary vojsk na přesunu.

Vedle udržování průjezdnosti určené komunikační sítě k uskutečňování přesunů na určeném směru, je nezbytné zabezpečit úpravu a údržbu cest navazujících na hlavní automobilní silnice, zvláště z míst rozchodišť do prostorů celodenních odpočinků nebo naopak, z míst celodenních odpočinků do výchozích míst. Mimo to musíme prozkoumat a popř. upravit cesty uvnitř těchto prostorů, zejména k jejich rychlému opuštění při nebezpečí jaderného úderu nebo po něm. Cesty z rozchodišť do prostorů celodenních odpočinků nebo vyčkávacích prostorů, cesty uvnitř těchto prostorů a k výchozím místům v plné míře upravují ženijní jednotky útvarů a svazků na přesunu.

Rozsáhlé a technicky velmi náročné úpravy k obnovení průjezdnosti komunikací si vyžadají záplavové oblasti zničených vodních děl, kde bude nutné odstranit nánosy, naplaveniny a upravit narušená silniční tělesa. Tyto úkoly mohou splnit pouze speciálně připravené ženijní a silniční útvary teritoria, obnovovací jednotky ministerstev vnitra a stavebnictví.

V západní části státního území, na

hloubku možného proniknutí nepřátelských pozemních sil, je pravděpodobný výskyt výbušných zátarasů nepřítele i vlastních vojsk. I když po přenesení bojové činnosti na území nepřítele část těchto zátarasů vojska frontu odstraní, bude nezbytné prověřit všechny cesty plánované pro přesuny vojsk z hloubky teritoria, rozšířit průchody a postupně komunikační síť úplně očistit. Tento úkol mohou plnit jen vyčleněné ženijní frontové a teritoriální útvary.

Přesuny přes geograficky obtížné prostory, se zvláště zranitelným a řídkým komunikačním systémem, si vyžadují včasné předsunutí armádních a frontových ženijních a ženijních strojních útvarů k zabezpečení udržení trvalé průjezdnosti ve stanovených prostorech.

Přes tato opatření k zabezpečení přesunů vojenských sil z hloubky státního území, musí útvary a svazky na přesunu si vyčleňovat síly k zabezpečení pohybu a odstranění překážek vzniklých další činností nepřítele na využívané komunikační síti.

Přímou součástí zabezpečení přesunů vojenských sil, zejména na velké vzdálenosti, je ochrana techniky a živé síly v prostorech zastávek a celodenních odpočinků. Podmínkou úspěšného řešení této otázky je volba vhodných prostorů, které musí svými vlastnostmi umožňovat skryté rozmístění a rozptýlení vojsk a týlů a zároveň poskytovat členitost svého mikoreliéfu přirozenou ochranu.

Budování těchto prostorů musíme zahájit současně s jejich zaujímáním při plném využití techniky i ruční práce. Důraz ochranných opatření položíme na ochranu štábů (které umístíme do sklepů prostorů budov), na raketové útvary, útvary protivzdušné obrany a na spojovací uzly. K ochraně živé síly je nezbytné vybudovat ochranné okopy. Podle půdních podmínek můžeme vybudovat ochranné objekty za 4–6 hodin v hodnotě prvního, z části druhého stupně přímé ochrany.

Významným předpokladem úspěšných přesunů vojenských sil na teritoriu a snížení možností jejich narušení činností nepřítele je komplex maskovacích opatření, která řešíme ve vztahu k možnostem nepřátelského průzkumu.

Ke snížení účinnosti vizuálního a fotografického průzkumu nepřítele je výhodné opatřit veškerou techniku deformačními nátěry s použitím infrabarev. Na zastávkách, v prostorech celodenních odpočinků a ve vyčkávacích prostorech plně využijeme umělých i přirozených masek.

Vojska přesunujeme zejména v noci a za snížené viditelnosti a při výběru směru pohybu budeme plně využívat přirozené maskovací kapacity terénu. Na komunikačních vedoucích otevřeném terénem zřizujeme protiradiolokační masky ke snížení účinnosti radiolokačního průzkumu, silniční síť vybíráme v členitém a porostlém terénu, využíváme radiolokačně neprůchodných masek a prostorů radiolokačních stínů.

Opatření k obnově provozuschopnosti přepravišť na silniční síti

Zabezpečení přepravy vojenských sil přes vodní překážky je jednou ze základních podmínek úspěšných přesunů. Údaje v první stati dokazují, že v důsledku ničivých účinků jaderných úderů bude značná část mostů přes významnější vodní překážky zničena nebo dočasně vyřazena z provozu. K jejich včasné obnově bude nezbytné zasadit značné množství sil a prostředků. Z hlediska obsáhlosti potřeb je žádoucí, aby se na tomto úkolu podílely:

- vyčleněné obnovovací jednotky ministerstev dopravy a stavebnictví,
- pontonové útvary teritoria,
- pontonové, přepravní, silniční a železniční útvary svazů a vojsk na přesunu,
- silniční svazky frontu.

Obnova mostů a přeprav přes vodní překážky na území státu je nedílnou součástí obnovy provozuschopnosti silniční sítě. Obnovu zabezpečují předurčené jednotky ministerstev vnitra a stavebnictví obou republik podle předem zpracovaného plánu technické ochrany. Zřízení náhradních přemostění přes významné vodní překážky musí být projekčně připraveno v rámci opatření operační přípravy vlastního území již v míru. Jde zejména o výstavbu provizorií dlouhodobého používání s využitím ocelových příhradových konstrukcí, prefabrikovaných železobetonových prvků a dřevěných panelových konstrukcí.

Vzhledem k tomu, že na úspěšných přesunech vojenských sil z hloubky je do značné míry závislá i úspěšná bojová činnost vojsk frontu, je nezbytné k zabezpečení tohoto úkolu vytvářet podmínky i pro využití pontonových svazků a útvarů polního vojsk. I když tyto svazky a útvary musí zabezpečit především potřeby vojsk frontu, můžeme předpokládat jejich využití k zabezpečení přeprav na teritoriu alespoň částí kapacity a v časovém omezení. K zabezpečení jejich plné bojeschopnosti v případě ztrát materiálu

Vojska na přesunu se musí důsledně maskovat v průběhu celého přesunu, s využitím všech dostupných prostředků a maskovacích technik.

K rozptýlení pozornosti průzkumných prostředků na celé území státu zpravidla slouží i opatření operačního maskování. Jejich obsahem je zejména klamná a demonstrativní činnost, kterou plánují a řídí orgány polního velení v úzké součinnosti s orgány teritoria.

při plnění tohoto úkolu je nutné vytvořit zálohu pontonomostového materiálu.

K obnově přeprav na teritoriu budeme využívat i silniční-mostní svazky. Svými mostními útvary mohou plnit obdobné úkoly jako železniční útvary operačních svazků. Jejich bojové použití řešíme ve vzájemné součinnosti silničních a železničních teritoriálních orgánů a při respektování jejich operačního použití ve prospěch vojsk frontu. I když použití částí pontonových a silničních útvarů operačních svazků je v určitých podmínkách pro úkoly zabezpečení přepravy na teritoriu možné, nepovažují to za zásadu, ale za vynucenou výjimku.

Budeme je používat především tam, kde při změnách situace na stanovené silniční síti, způsobené bojovou činností nepřítele, bude nutný rychlý zásah ve prospěch vojsk na přesunu, nebo k zabezpečení přesunů mimo zabezpečené automobilní silnice.

Ke zřízení náhradních přemostění na splavných řekách můžeme využít prostředků říčních flotil dopravních organizací. Technicky můžeme tento druh přemostění vodních překážek řešit zakotvením vlečných člunů do osy mostu těsně vedle sebe a improvizovaným řešením konstrukce vozovky z ocelových, železobetonových prefabrikovaných nebo dřevěných prvků. Tento úkol je v kompetenci ministerstva dopravy.

K včasnému zabezpečení přepravy přes vodní překážky musí přijímat opatření i vojska při manévru z hloubky teritoria. Přes dokončená opatření ke zřízení přepravišť složkami teritoria, můžeme předpokládat jejich narušení činností nepřítele v časově krátkém období před zahájením vlastní přepravy. Proto bude účelné předpusnout přepravní a pontonové jednotky vojsk za přesunu do bezprostřední blízkosti plánovaných prostorů přepravišť a připravit všechna technická a organizační opatření k jejich nasazení

ke zřízení přepravišť na směrech plánovaných přesunů vojsk.

Vzhledem k tomu, že přepraviště budou jedním z hlavních cílů činnosti nepřátelského letectva, je závažnou otázkou posouzení vhodnosti jednotlivých druhů přepravišť.

Nejméně zranitelná jsou přepraviště brodová, podvodní a plavidlová. I když z hlediska rychlosti přepravy pro řešené úkoly zcela nevyhovují, bude třeba v nezbytných případech počítat i s jejich zřizováním a využíváním. To se v první řadě týká brodových přepravišť na vodních překážkách s malou hloubkou pro přepravu většiny bojové a dopravní techniky. Nelze vyloučit ani použití přepravišť pro obojživelnou techniku a podvodních přepravišť pro tanky, zejména na teritoriu poblíž fronty, kde bude zvýšená aktivita nepřátelského letectva a kde to z hlediska potřeb fronty bude nutné.

Přívozová přepraviště jsou svojí malou kapacitou nevýhodná a v hloubce teritoria je jejich použití nevhodné. Svými manévrovacími vlastnostmi a menší zranitelností však vyhovují zejména jako přepraviště přes střední a široké vodní překážky v blízkosti frontového pásma.

Hlavním druhem přepravišť na teritoriu jsou však přepraviště mostová. Z hlediska požadavků na rychlost stavby s možností širokého manévru budou nevhodnější mosty na plovoucích podpěrách z materiálu bojových mostových souprav.

Nejzranitelnější jsou mostová přepraviště na pevných podpěrách. Ke snížení jejich zranitelnosti bude vhodné zřizovat i mosty kombinované tak, že pobřežní úseky mostu budou konstrukčně řešeny na pevných podpěrách, střední část mos-

tu na podpěrách plovoucích. To umožní snížit riziko zranitelnosti tím, že po ukončení nočního provozu a nebo při nebezpečí napadení přepraviště nepřátelským letectvem je plovoucí část mostu zvednuta a zmanévrována do skrytého prostoru u břehu. Vhodným opatřením je i možnost zřizování mostů na pevných podpěrách s konstrukcí vozovky pod úrovní vodní hladiny — mostů ponořených.

Zachování životnosti všech druhů přepravišť na komunikační síti vyžaduje věnovat stálou pozornost komplexu maskovacích opatření proti všem druhům průzkumu nepřítelů, jejich přímému zabezpečení a protivzdušné obraně.

Předpoklady pro včasné obnovení přeprav přes vodní překážky na komunikační síti vytváříme v rámci opatření operační přípravy státního území. Jak jsem uvedl, bude třeba upravovat brody a podvodní přepraviště přes vodní překážky na vyhodnocených směrech, upravovat místa na vodních překážkách vhodných ke zřízení mostových přepravišť na plovoucích i pevných podpěrách, přizpůsobit síť přístupových cest k nim a zřídít sklady mostového materiálu pro náhradní přemostění. V rámci plánovaných investic a souladu s ekonomickými potřebami a možnostmi posoudit perspektivně možnost budování odolných přechodů přes vodní překážky na nejdůležitějších dopravních tepnách jejich vedením tunelovými podjezdy.

Postupná realizace jmenovaných opatření vytváří příznivé podmínky k řešení tohoto úkolu nejen pro zabezpečení přesunů vojenských sil na území státu, ale také pro zabezpečení politickoorganizační a ekonomické funkce státu v mimořádných podmínkách.

Závěrem chci uvést, že obnova průjezdnosti komunikační sítě a zabezpečení přesunů vojenských sil na území státu je jedním z významných předpokladů úspěšné bojové činnosti polních vojsk ve frontovém pásmu. Zeměpisné položení našeho státu i jeho operačně strategická poloha vytváří objektivně z našeho státního území prostor s vysokým koaličním významem. Tyto skutečnosti vyžadují věnovat tomuto úkolu vysokou pozornost v oblasti operační přípravy státního území v míru a zároveň promyšlet technická i organizační opatření k obnově komunikační sítě a přepravišť, k jejichž narušení by v důsledku ničivých účinků jaderných úderů beze sporu došlo.

Náměty uvedené v tomto článku vyplývají ze zásad přijatých vládními a jinými orgány, z objektivních potřeb a z možných technických řešení. Závažnost a složitost těchto úkolů vyžaduje dále rozpracovat přijaté zásady do konkrétních řešení a podrobné rozpracování součinnostních vazeb všech participujících orgánů.